

כל מה שאני צריך לדעת כבר למדתי בגן

מאת: רוברט פולגום

כל מה שאני באמת צריך לדעת לגבי איך לחיות ומה לעשות וכיצד להתנהג, למדתי בגן הילדים. החכמה אינה נמצאת על פסגתה של גבעת האוניברסיטה, אלא דווקא בארגז החול בגן.

אלה הדברים שלמדתי:

שתפו את החברים שלכם בכל. שחקו בצורה הוגנת. אל תכו אנשים. החזירו את הדברים למקומם. סדרו את הבלגן שלכם. אל תיקחו דברים שאינם שלכם. אמרו סליחה אם פגעתם במישהו. רחצו ידיים לפני האוכל. הורידו את המים בשירותים. עוגיות פריכות עם חלב קר יעשו לכם טוב. הקפידו לחיות חיים מאוזנים - ללמוד קצת, לחשוב קצת, לצייר, לשיר, לרקוד, לשחק ולעבוד כל יום קצת. שכבו לנוח כל יום בצהריים. בצאתכם לעולם היזהרו ממכוניות, החזיקו ידיים והישארו יחד. היו מודעים לדברים הנפלאים. זכרו את הזרע הקטן על מצע של צמר גפן: השורשים מעמיקים, הצמח גדל מעלה ואיש אינו יודע בדיוק כיצד או מדוע, אבל כולנו כאלה. דגי זהב, אוגרים ועכברים לבנים ואפילו זרע הקטן בצלוחית - כולם מתים, כך גם אנחנו. זכרו את ספרי הילדים, את אחת המילים הראשונות שלמדתם - המילה הגדולה מכולן - להסתכל.

כל שעליכם לדעת נמצא איפשהו ברשימה הזאת. כללי הברזל: אהבה, היגינה בסיסית, אקולוגיה, פוליטיקה, שוויון וחיים שפויים.

קחו כל אחד מהפריטים האלה והרחיבו אותם למונחים מתוחכמים של מבוגרים, ישמו אותם בחיי המשפחה שלכם, בעבודה, בממשלה או בעולם ותראו שהכול עדיין נכון, ברור ויציב. שערו בנפשכם איזה עולם טוב יותר יכול היה להיות אילו כולנו - העולם כולו - היינו מקבלים עוגיות פריכות וחלב קר בכל יום אחר הצהריים, ואז נשכבים לנוח עם השמיכות שלנו... אילו לכל הממשלות הייתה מדיניות בסיסית להחזיר תמיד דברים למקום ולסדר את הבלגן שלהן.

זה עדיין נכון, ולא משנה בני כמה אתם - בצאתכם לעולם, כדאי להחזיק ידיים ולהישאר יחד...

שיחות עם מר פולגום

הפעם לא על ארגז החול אלא על "ארגז הכלים של גוגלה".

מוגש ע"י דר' רנה מיכלוביץ,

הפעם "בכובע אחר" - בכובע של "גוגלה".

את מר פולגום הכרתי בשנת 1989. אהבתי! הסכמתי לכל דבריו! להתווכח איתו התחלתי כמה שנים לאחר מכן (1995):*

"טעית מר פולגום! (כך אני) את שנצטרך לדעת התחלנו ללמוד ביום היוולדנו: לפקוח עיניים סקרניות אל העולם, ליצור תקשורת עם הסובבים אותנו, לחייך אליהם ולבקש לקרבתם...

ועוד טעית מר פולגום! לא כל מה שאנו צריכים לדעת למדנו בגן הילדים..... חינוך מתחיל מלידה והגן הוא פרק ראשון ונכבד בתהליך התחנכותו של הילד: פסיעות ראשונות, הססניות בתחילה, והמשכן צעידה בוטחת לקראת מסע ארוך ומתמשך באוטוסטרדות של מידע ודעת...."

שנים רבות עברו מאז - למעלה מחמש עשרה. עולמנו השתנה. גם אנחנו. האם גם גן הילדים? ואם כן, כיצד היה רואה זאת מר פולגום היום? אשר לי, יותר ויותר אני נוטה להסכים אתו: **כל מה שצריך לדעת... צריך (לפחות להתחיל!) ללמוד בגן הילדים!** ושוב אני חוזרת אל מר פולגום, הפעם כדי לשוחח איתו על "גוגלה":

"חזרתי אליך מר פולגום וגם לגן הילדים. הוא השתנה במעט: גם כיום כמו אז, ילדי הגן לומדים שם קצת, מציירים קצת, שרים, רוקדים, משחקים וגם עובדים (אולי הפרופורציה בין הדברים לא נשמרת שם כל-כך, מה שקראת "האיזון" פשוט אבד לנו המבוגרים, **אנחנו** כבר לא יודעים לחיות חיים מאוזנים ולכן גם לא מנחילים את "האיזון" בגן לילדינו...).

שנינו צדקנו בדברינו: אתה, בכך ש"כל מה שצריך לדעת, מן הראוי להתחיל ללמוד בגן הילדים" ואני, באשר לצורך לאפשר בגן "פסיעות ראשונות לקראת צעידה בוטחת (ובטוחה!) באוטוסטרדות של מידע ודעת". כך בעולם, שלצידו ניצב כעת גם "העולם הווירטואלי"... ועל כך רציתי לשוחח אתך היום.

הנה מה שקרה: לצד ארגז החול הופיע שם בגן גם המחשב. ואתה ודאי שואל "לשם מה מחשב בגן? ומה בכלל אמורים לעשות בו הילדים?" כלל לא מפתיע! הרי למדנו כבר מפיו של **דיואי** (שממשנתו נגזרה בעצם מהות גן הילדים), כי ילדים לומדים את העולם דרך פעילות שהיא חיקוי ממשי של עולם המבוגרים. על כן גם זימנו לילדי הגן פעילויות ביסוד וכביסה בפנינת משק הבית, במרפאה, בגן הירק שבחצר הגן, בדוכני מכירות, בתיאטרון, בנגריה ועוד... כך הם לומדים את עולמם ורוכשים אוריינות לתרבות: לומדים תפקידים מקובלים בחברה, את המיומנויות והשפות הנדרשות למילויים, קונים אורחות חיים, כללי התנהגות ונורמות מקובלות בחברה, ורוכשים את הנטיות והעמדות שחשוב כי ירכשו הן לצרכיהם והן לצרכי החברה... והנה הפך המחשב לכלי מצוי בכל בית, חלק לא מבוטל מעולם המבוגרים ותרבותם, וגם חלק זה ראוי שהילדים ירכשו. לשם כך הבאנו לגן את המחשב! ולשאלתך השנייה - "מה אמורים לעשות בו הילדים?": היטבת לשאול, זהו לב העניין! כפי שהורה לנו דיואי: הם יעסקו בפעילות שהיא חיקוי ממשי של פעילות המבוגרים, והדגש הוא על **ממשית!** ומה עושים מבוגרים במחשב? מחפשים ושולפים מידע שדרוש להם, מתקשרים ביניהם בדואר אלקטרוני, כותבים (רשימות הודעות ועוד...), ויש כאלה שנעזרים בו כדי לאסוף ולעבד בעזרתו נתונים... לכן, **מן הראוי שבאותן פעילויות עצמן יתנסו גם ילדי הגן:** יחפשו מידע בשאלות המטרידות אותם (במה צריך להאכיל את הארנבון? איך נתכונן לקראת החג המתקרב ומה אומר לנו התמרור שבצד הדרך?), יתכתבו עם חבריהם בגן ויברכו את הוריהם, את סבא ואת סבתא בחג שמח, יכיננו שלט לדוכן שבנו ולוח זמנים לביקור במרפאת הבובות, יעקבו אחר המתרחש וירשמו מה מזג האוויר היום, וכמה ימי גשם היו לנו השבוע, ומי בא לגן היום ואיך הרגיש - שמח, כועס ואולי עצוב (ואולי כדאי לנסות לשמח אותו?) ומי חסר כבר כמה ימים (אולי צריך לשאול לשלומו? לשלוח לו ברכת החלמה מהירה?).

אתה: ומה אומרות על כך הגננות? איך רואות הן את המחשב בגן? כמטלה נוספת על כתפיהן העמוסות ממילא (הצורך לסייע לילדים, להדריכם, לשמור על בטיחותם בעת שיטוט ברשת...)?

אני: מוזר מר פולגום! לא הזכרת את הגננת כלל עד כה, והרי היא זו שעמדה מאחורי כל אשר למדת בגן: לשתף, לחשוב, להתבונן, היא שהפנתה לראשונה את תשומת לבך אל "הדברים הנפלאים", הביאה בפניך את ספרי הילדים, זימנה לך אותן התנסויות שמהן למדת "כל אשר אתה צריך לדעת...", והגיבה בתבונה לפעילותך. זאת, לא יותר מזאת ורק זאת, עליה לעשות גם ליד המחשב. לא דרושים שם סיוע והדרכה מתמידים או שמירה מיוחדת על בטיחות, רק קביעת כמה כללים שהילדים ילמדו לשמור עליהם (גם אתה למדת! זוכר? "החזירו את הדברים למקומם, סדרו את הבלגן שלכם, רחצו ידיים לפני האוכל..."). כאשר הילדים לומדים את הכללים הם פועלים תוך עצמאות, מסוגלות והנאה.

אתה: וגם הילדים בגן מצליחים לפעול כך? ראית את זה בפועל?

אני: אכן! בתנאי שהכלים שלרשותם מותאמים להתפתחותם, ליכולותיהם ולתחומי ההתעניינות שלהם.

אתה: ואיך הם ילמדו מזה את מה שהם "באמת צריכים לדעת לגבי איך לחיות ומה לעשות וכיצד להתנהג...?"

אני: זוהי תחילת הדרך - להקנות להם את כישורי החיים והאוריינות לתרבות, בעולם הדיגיטאלי אל תוכו הם גדלים: את הנטייה לחפש מידע ואת יכולות החשיבה הנדרשות כדי לשלוף אותו, שהרי השליטה בידע רלוונטי ואמין בעידן של אוטוסטראדת מידע הולכת ומתרחבת, הולכת ונהיית קריטית, הן לכל פרט והן לחברה כולה. כך גם הנורמות לתקשורת נאותה, הוגנת, וערכית. אז זהו זה מר פולגום, היום צריך, בצד ארגז החול, להעמיד לרשות הילדים בגן ארגז נוסף, כזה שיכין אותם לתפקוד מיטבי בעולם המתקשב אל תוכו הם גדלים. וצריך שיהיו בו כלים בטוחים, עכשוויים ורלוונטיים אשר תואמים את התפתחותם, ומאפשרים להם לנצל את מירב הפוטנציאל הגלום בהם. צריך להתאים את "ארגז הכלים" של הילד לימינו! ועוד, הצדק עמך מר פולגום, את מה שאנו צריכים בחיים אנחנו לומדים כבר בגן הילדים.

הנה אלה כמה מהדברים שלמדתי אני:

- היו סקרנים לדעת, אל תוותרו אף פעם על מידע שיש לכם בו עניין. חפשו עד שתמצאו. בעזרת הכלים העומדים לרשותנו היום זה אפשרי.
- העולם מלא פלאים. אל תהססו להתבונן בו וליהנות מנפלאותיו. אך על אף הפיתוי אל תשכחו לדבוק לבסוף במטרה שלשמה יצאתם לדרך: האם באמת מצאתם את מה שחיפשתם?
- לימדו להבחין בין דמיון ומשחק לבין מציאות ומידע בדוק. יש מקום בעולמנו (גם בעולם הדיגיטאלי) לשניהם. **אזנו** ביניהם וזאת מתוך מודעות ויישוב דעת.
- כשאתם מתקשרים אלו עם אלו, עשו זאת בנועם, באדיבות ובהגינות. אל תלכו רכיל ואל תפיצו שמועות.
- אמא ואבא תמיד מצפים למכתב מכם, ואל תשכחו גם את סבא וסבתא, הם כל כך שמחים שאתם זוכרים אותם.
- אל תשכחו חבר חולה. גם מרחוק אפשר להיות עמו!

וכן, בצאתכם אל העולם היזהרו! לא רק ממכוניות בכביש, גם מסכנות הטמונות לכם... ברשת! אל תיפלו ברשת!

וזה, כפי שכתבת שם בקטע המקורי, מתאים לכולנו, קטנים כגדולים...

כל כך צדקת מר פולגום! דברים רבים כל-כך נמצאים ברשימה הזאת: החתירה לדעת, אנושיות, חברות ונתינה, ו... כמו שאתה כבר כתבת, תאר לעצמך שכולנו, וכל הממשלות (אתה אמרת!) היינו מבחינים בין דמיון למידע מבוסס ונוהגים בהתאם מתוך יישוב דעת.

נ.ב.

מר פולגום היקר!

שכחתי לענות על אחת השאלות שלך: שאלת איך תוכל לראות את "ארגז הכלים הזה". אז לך לאתר של "גוגלה", <http://gogale.co.il> או פשוט חפש את גוגלה באינטרנט..... ותודה לך מקרב לב, על שהיית לי לבר-שיח.